

**KAMER VAN KOOPHANDEL
WEST-BRABANT**

ERBO-rapportage 2005

Kamer van Koophandel West-Brabant

Inhoudsopgave

1.....	Inleiding
2.....	Totaal bedrijfsleven
3.....	Industrie
4.....	Voedings en Genotsmiddelenindustrie
5.....	Chemische en Kunststoffindustrie
6.....	Metaalindustrie
7.....	Bouwnijverheid
8.....	Groothandel
9.....	Detailhandel food
10.....	Detailhandel non-food (incl. auto's en motoren)
11.....	Dienstverlening
12.....	Vervoer
13.....	Zakelijk dienstverlening

1. Inleiding

De ERBO wordt al sinds 1974 jaarlijks door de kamers van koophandel in Nederland gehouden. De enquête levert informatie op over de ontwikkeling van omzet, export, investeringen, werkgelegenheid, winst en rendementspositie en over de verwachtingen die ondernemers voor het komende jaar hebben. De resultaten geven zo een beeld van de economische ontwikkeling van de regio. Omdat deze afgezet kan worden tegen de landelijke ontwikkeling vormt de ERBO een betrouwbare graadmeter van de economische gezondheid van het regionale bedrijfsleven.

In de voorliggende rapportage wordt de economische stand van zaken beschreven van het Kamergebied West-Brabant als geheel en van een aantal sectoren en bedrijfstakken in het bijzonder. De resultaten worden vergeleken met de Nederlandse cijfers en de uitkomsten van 2004.

2. Totaal bedrijfsleven

Inleiding

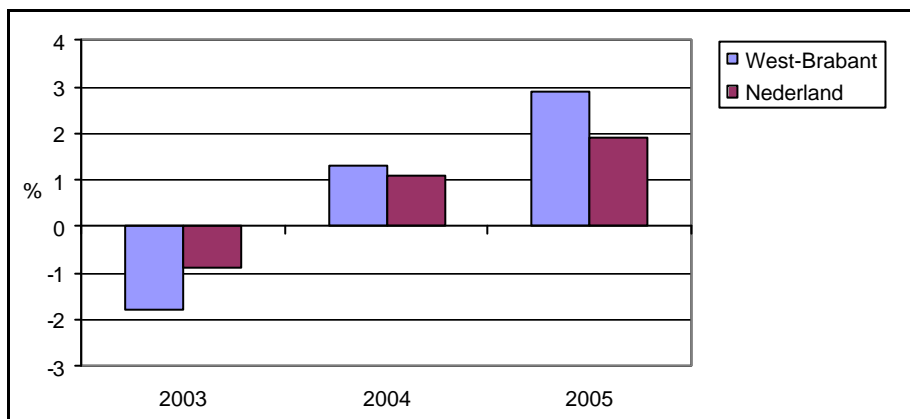
Het West-Brabantse bedrijfsleven kan terugkijken op een overwegend succesvol jaar 2005. De belangrijkste indicatoren zoals omzet, bedrijfsresultaat en export vertonen een redelijk gunstig beeld.

Ook is er voor het eerst sinds jaren weer een lichte groei van de werkgelegenheid. De verwachtingen met betrekking tot 2006 zijn wat terughoudend.

Omzet

In 2005 is de nominale omzet van het West-Brabantse bedrijfsleven met 2,9% gegroeid. Daarmee scoort de regio beter dan het landelijk gemiddelde dat blijft steken op 1,9%. Er is sprake van een duidelijke verbetering ten opzichte van 2004 toen de omzetgroei nog 1,3% bedroeg. Met name de bedrijven met minder dan 50 werkzame personen in dienst vertonen een positieve omzetontwikkeling (+3,5%), maar ook het grootbedrijf zit in de plus (+2,2%). Het omzetvolume is in West-Brabant met 2,0% gegroeid.

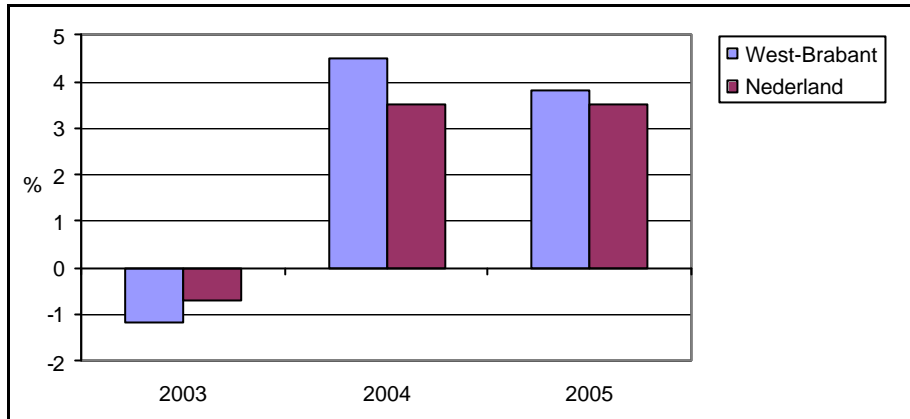
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Export

De export is ook in 2005 een belangrijke economische drijfkracht voor het bedrijfsleven in West-Brabant. De buitenlandse afzet steeg in 2005 met 3,8%. Dit is vergelijkbaar met het landelijke cijfer (3,5%), maar wel een fractie lager dan in 2004 (+4,5%). Vooral de grotere bedrijven (+5,0%) hebben gas gegeven, de kleinere bedrijven (+1,7%) doen het wat rustiger aan. De groei van het exportvolume komt in 2005 uit op 2,0%. Van alle West-Brabantse bedrijven exporteert 18%, goed voor 29% van de totale omzet.

Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

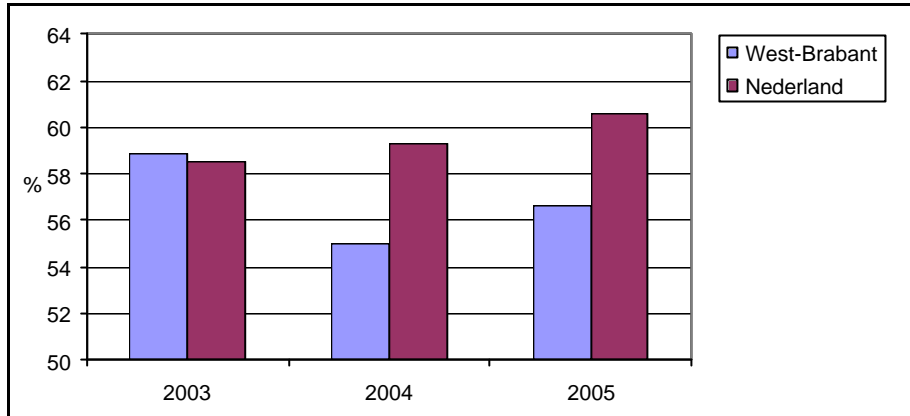

Investeringsen

Het aantal investerende bedrijven in West-Brabant is met 57% licht gestegen ten opzichte van 2004

(55%). Landelijk komt de investeringsbereidheid uit op 61%. In totaal meldt ruim 35% van de West-Brabantse bedrijven een toename van de investeringsuitgaven, 29% investeerde minder dan vorig jaar.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel winstgevende bedrijven is, in vergelijking met vorig jaar, licht gestegen van 83% naar

84% in 2005. Op nationaal niveau schreef 84% van de bedrijven zwarte cijfers. Het grootbedrijf (87%) komt iets beter uit de bus dan het kleinbedrijf (83%).

Rendement

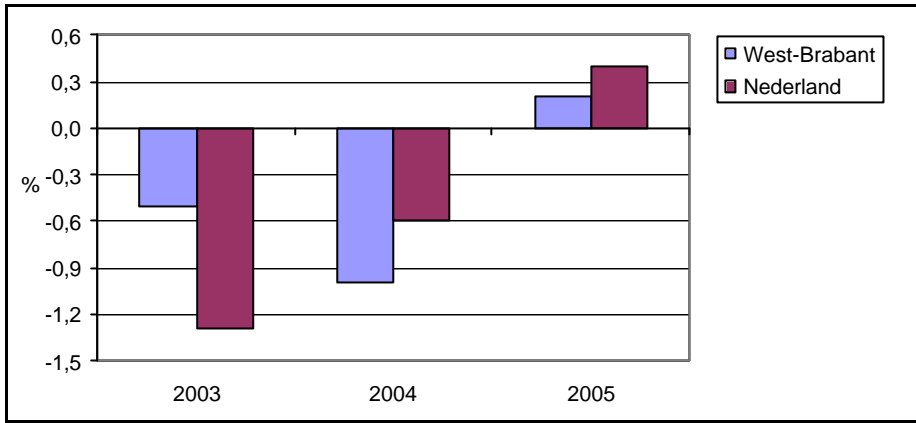
Het rendement op het eigen vermogen staat reeds een aantal jaren onder druk. In 2005 is er echter sprake van een lichte verbetering. In 2004 beoordeelde slechts 58% van de bedrijven het rendement als voldoende, in 2005 ligt dit aandeel op 61%. Dit is vergelijkbaar met het landelijke cijfer. De verschillen naar bedrijfsgrootte zijn beperkt.

Werkgelegenheid

De neergaande lijn van de werkgelegenheid kon in 2005 worden gestopt. Na een krimp van 1,0% in

2004 staat er in 2005 een groei van 0,2% op de teller. Dit is maar een fractie lager dan de landelijke groeivoet (+0,4%). Het is vooral het kleinbedrijf (+0,9%) dat nieuwe werknemers in dienst heeft genomen. De uitstoot bij het grootbedrijf (-1,2%) gaat gewoon door.

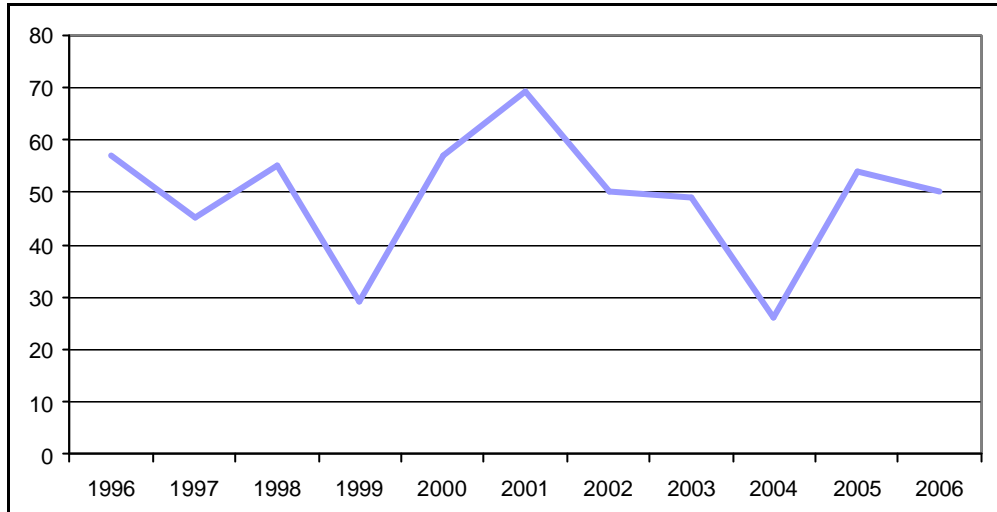
Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

Het West-Brabantse bedrijfsleven is wat terughoudend ten aanzien van 2006. De verwachtingen met betrekking tot de belangrijkste ERBO-indicatoren zijn iets lager dan voor 2005. Het ondernemersvertrouwen¹ zakt van 54 naar 50 punten. Landelijk is er wel een opwaartse lijn. Bijna 89% denkt 2006 met winst te zullen afsluiten en 28% voorziet omzetgroei. Een duidelijk herstel van de werkgelegenheid wordt niet verwacht.

Ondernemersvertrouwen West-Brabant 1996-2006

¹ Het ondernemersvertrouwen is gelijk aan het percentage 'stijgers' minus het percentage 'dalers' op de indicatoren omzet, export, investeringen en werkgelegenheid.

3. Industrie

Inleiding

Ondanks de hoge olieprijs en de ongunstige eurokoers behaalt de West-Brabantse industrie redelijk tot goede resultaten. Vooral de omzet en export laten een gunstige ontwikkeling zien. Dat geldt helaas niet voor de werkgelegenheid. De dalende lijn van de werkgelegenheid wordt ook in 2005 gecontinueerd.

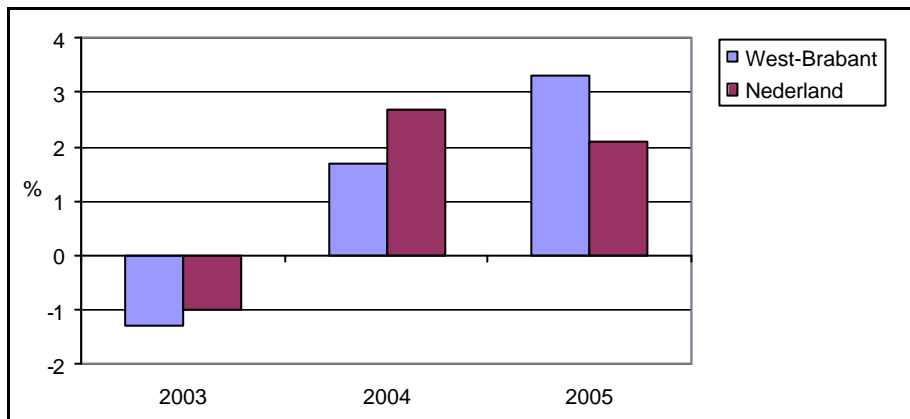
Omzet

De ontwikkeling van de nominale omzet van de West-Brabantse industriële sector is duidelijk positief.

In 2005 groeide de omzetwaarde met 3,3%, een toename van 1,6 procentpunt ten opzichte van 2004.

Deze groei is hoofdzakelijk te danken aan gestegen afzetprijzen. Na prijscorrectie blijft namelijk een volumegroei over van slechts 0,8%. Het grootbedrijf heeft een goed jaar gedraaid met een (nominale) omzetgroei van 4,1%, het kleinbedrijf moet met minder genoegen nemen (+0,5%).

Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

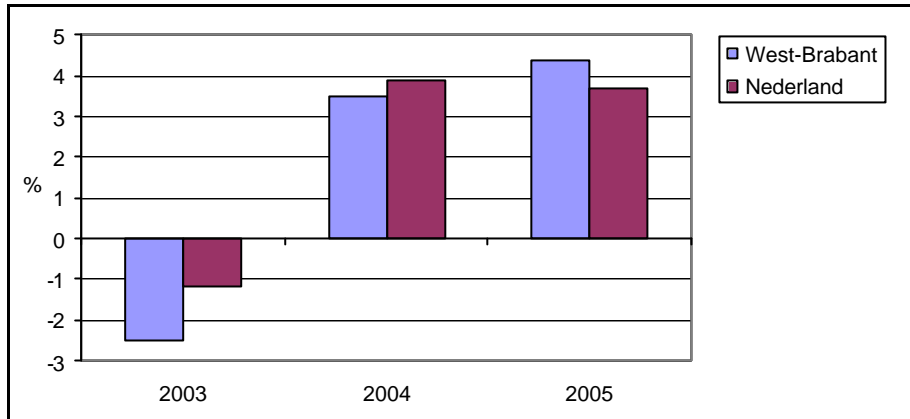
Export

De nominale export van de West-Brabantse industrie is in 2005 met 4,4% toegenomen. Dit is iets beter dan het landelijk gemiddelde dat uitkomt op 3,7%. Vooral het kleinbedrijf (+7,6%) is succesvol, echter ook het grootbedrijf (+4,1%) komt goed voor de dag. Kanttekening is wel dat de resultaten grotendeels zijn toe te schrijven aan een stijging van de afzetprijzen. De reële exportgroei komt voor

West-Brabant uit op 1,4%. Het belang van de export voor de West-Brabantse industrie blijft evident.

Ruim 43% van de bedrijven exporteert en ongeveer de helft van de omzet wordt in het buitenland gegenereerd. Voor Nederland is dit respectievelijk 35% en 42%.

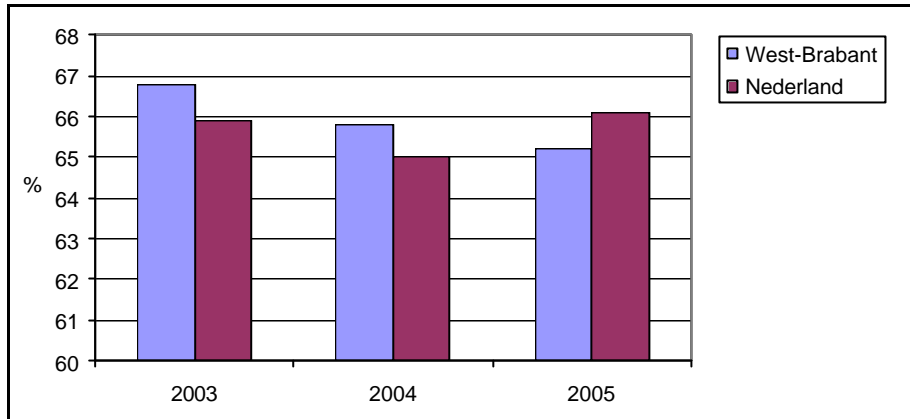
Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investerings

Het aandeel West-Brabantse industriële bedrijven dat heeft geïnvesteerd is nagenoeg stabiel gebleven op 65%. Dit loopt in de pas met het landelijk gemiddelde (66%).

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel winstgevende bedrijven in de West-Brabantse industrie (80%) vertoont een lichte afname ten opzichte van 2004 (82%) en ligt hiermee iets onder het landelijke cijfer (82%). Het grootbedrijf (91%) scoort bovengemiddeld op deze indicator.

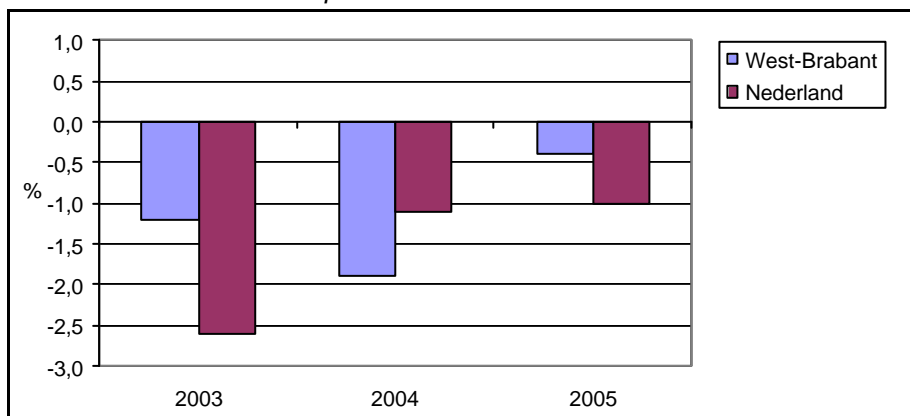
Rendement

Het aandeel bedrijven met voldoende rendement op het eigen vermogen is stabiel in vergelijking met 2004 (58%) en ligt in lijn met het landelijke gemiddelde. Het rendementscijfer is hiermee nog altijd lager dan enkele jaren geleden, toen scores van 75% en hoger werden gemeten.

Werkgelegenheid

In 2005 nam de West-Brabantse industrie afscheid van 0,4% van haar personeelsbestand. Deze afname van de werkgelegenheid is minder sterk dan op nationaal niveau (-1,0%) en ook minder groot dan in 2004 (-1,9%). De daling van het aantal banen zet inmiddels al enkele jaren door. Het zijn de grote bedrijven (-1,3%) waar banen verloren gaan. Het kleinbedrijf (+1,0%) heeft wel extra personeel in dienst genomen.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De verwachtingen van de industriële ondernemers in West-Brabant voor 2006 zijn gematigd positief.

De prognoses met betrekking tot de omzet, de investeringen en de winstgevendheid zijn iets gunstiger dan voor 2005. Gunstig is ook dat de groep ondernemers die een toename van het aantal werknemers verwacht een fractie groter is dan de groep die een krimp voorspeld.

4. Voedings- en genotmiddelenindustrie

Inleiding

De voedings- en genotmiddelenindustrie (VGM) is een belangrijke bedrijfstak voor de West-Brabantse economie. Ondanks een relatief lage omzetgroei in 2005 blijven de winst- en rendementscijfers relatief hoog. De werkgelegenheid in deze sector staat al jaren onder druk.

Omzet

De nominale omzetgroei van de West-Brabantse VGM komt in 2005 uit op 1,0%. Dit is gunstiger dan vorig jaar (+0,7%) en ook beter dan het landelijke cijfer (+0,3%). Opvallend is dat de kleine bedrijven sterk terugvallen met een omzetsdaling van 8,8%. Het grootbedrijf (+1,8%) heeft de omzet wel op een hoger niveau kunnen tillen. Doordat de afzetprijzen voor de VGM zijn gedaald, komt de volumegroei in West-Brabant uit op 1,7%.

Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

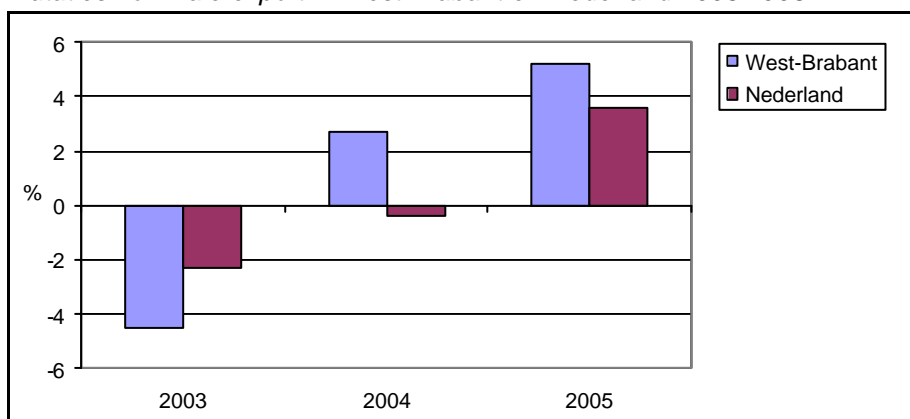
Export

De VGM heeft in 2005 goede zaken gedaan met het buitenland. De nominale export steeg met 5,2%.

Gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen prijkt zelfs een groei van 7,2% op het scorebord. De (nominale) omzetgroei is volledig te danken aan het grootbedrijf (+5,8%), want het kleinbedrijf heeft fors ingeleverd (-9,2%). In 2004 bedroeg de omzetgroei voor West-Brabant nog 2,7% en voor Nederland

-0,4%. Het exportaandeel van de omzet van de VGM ligt op 61%, wat het belang van de buitenlandse markt voor deze bedrijfstak onderstreept.

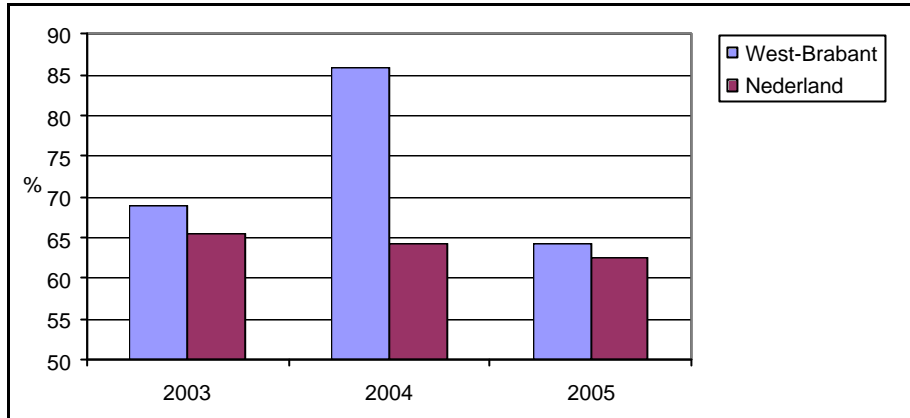
Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investeringen

De VGM is in 2005 met een aandeel van 64% investerende bedrijven minder investeringsgezind dan vorig jaar, toen nog bijna 86% van de bedrijven in de buidel tastte. Dit is in lijn met het landelijke beeld, waarbij 63% van de bedrijven in de investeringsbuidel heeft getast.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel bedrijven met winst is in 2005 licht gedaald ten opzichte van 2004 (van 87% naar 85%).

De West-Brabantse VGM doet het hiermee nog wel iets beter dan het Nederlandse gemiddelde, dat uitkomt op ruim 84%. De score van het kleinbedrijf (85%) kan niet tippen aan die van het grootbedrijf (89%).

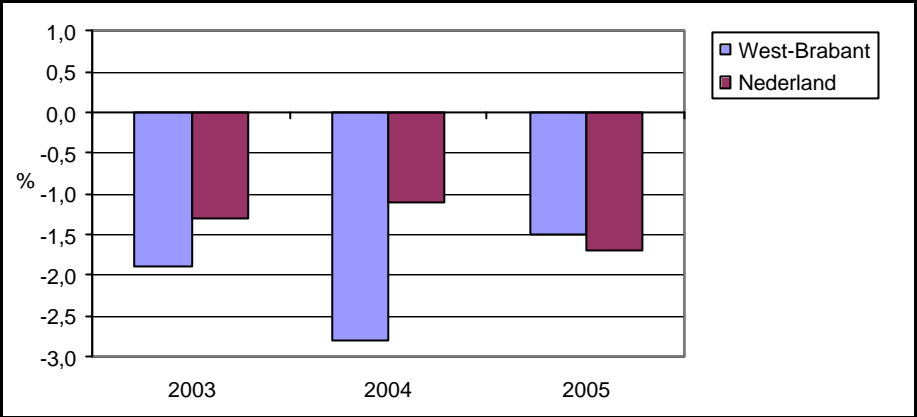
Rendement

Bijna 70% van de West-Brabantse VGM-bedrijven beoordeelt het behaalde rendement, net als vorig jaar, positief. Het aandeel bedrijven met voldoende rendement ligt in West-Brabant duidelijk hoger dan gemiddeld in Nederland (61%). Het kleinbedrijf (70%) heeft een streepje voor op het grootbedrijf (67%).

Werkgelegenheid

Het aantal banen in de VGM is gedaald met 1,5%. Hiermee wordt de dalende lijn van de werkgelegenheid doorgezet. In 2004 was namelijk sprake van een afname van 2,8%. Zowel de kleine bedrijven (-2,0%) als de grote bedrijven (-1,4%) zitten in de min. Ook landelijk zijn er banen verloren gegaan (-1,7%).

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De West-Brabantse VGM-bedrijven zijn vrij pessimistisch over 2006. Slecht 10% van de ondernemers verwacht dan meer omzet te draaien, 19% gaat zelfs uit van een daling. Ook met betrekking tot de ontwikkeling van de export en de werkgelegenheid zijn de bedrijven relatief somber gestemd.

Opvallend is wel dat de voorspellingen in relatie tot de winstgevendheid gunstiger zijn dan voor 2005.

5. Chemische en kunststofindustrie

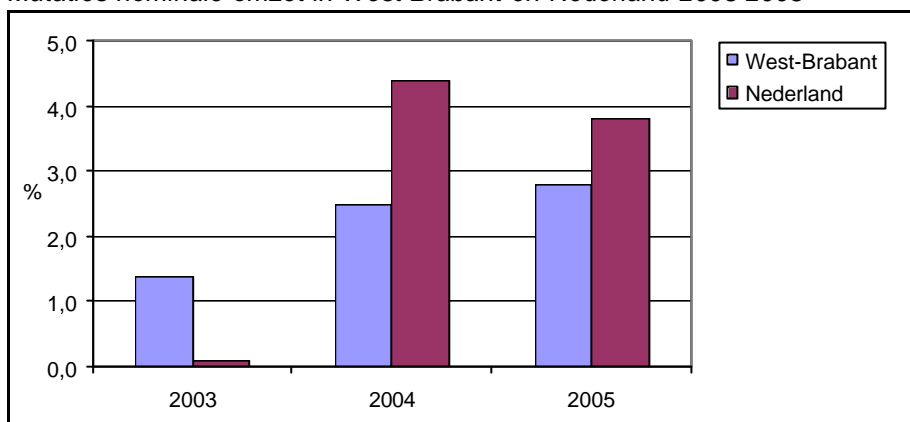
Inleiding

De chemische- en kunststofindustrie heeft een overwegend gunstig jaar achter de rug. Omzet, export en investeringen zijn toegenomen. De resultaten van 2005 worden positief beïnvloed door de stijging van de afzetprijzen.

Omzet

Op het eerste gezicht lijkt een omzetgroei van 2,8% goed, maar wanneer voor de stijging van de afzetprijzen gecorrigeerd wordt, blijkt dat de reële omzet gedaald is met 2,0%. De nominale omzetgroei van grootbedrijf blijft steken op 1,8%. Het kleinbedrijf heeft daarentegen een goed jaar achter de rug met een groei van 7,7%. Landelijk presteert de chemiesector iets beter, met een omzetgroei van 3,8%.

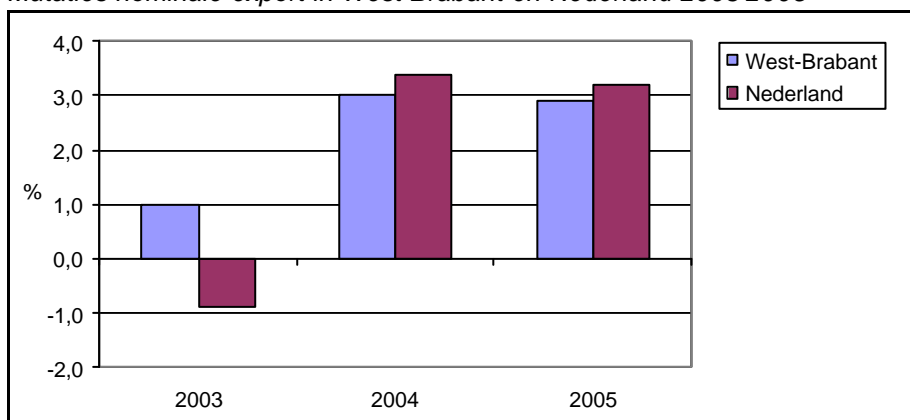
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Export

In 2005 is de exportwaarde van de chemie- en kunststofsector met 2,9% toegenomen. In volumetermen is er echter sprake van een daling (-1,9%). Landelijk presteert de bedrijfstak iets beter, met een nominale exportgroei van 3,2%. Vooral het kleinbedrijf (+8,4%) heeft een goed exportjaar achter de rug, het grootbedrijf (+1,8%) kan hier niet aan tippen. Het exportaandeel in de totale omzet is gestegen van 46% in 2004 naar ruim 54% in 2005. Dit onderstreept het belang van de buitenlandse markt voor de West-Brabantse chemie- en kunststofindustrie.

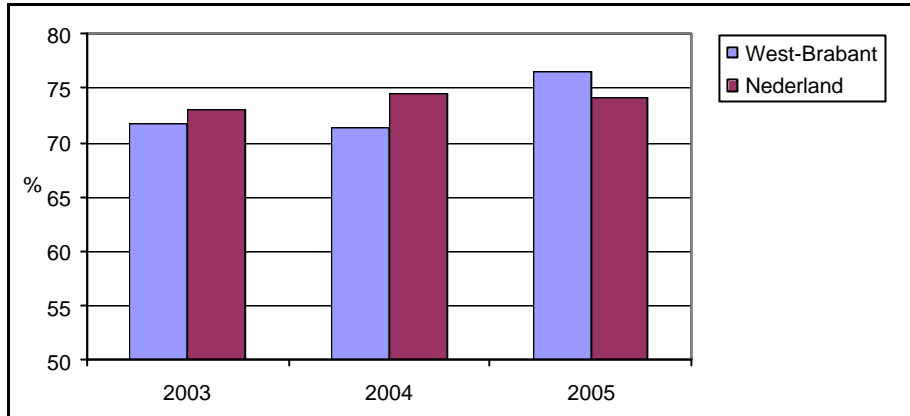
Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investeringsen

Maar liefst 76% van de bedrijven in de chemie heeft in 2005 geïnvesteerd, vorig jaar was dat 71%. Landelijk investeerde 74% van de chemische bedrijven. Het verschil tussen het groot- en kleinbedrijf is 'traditioneel' groot.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Qua winstgevendheid heeft de chemie een minder goed jaar achter de rug. Het aandeel bedrijven met winst is gedaald van 90% in 2004 naar 82% in 2005. Landelijk is de winstgevendheid wél toegenomen, van 82% naar 85%. In West-Brabant zijn het vooral de kleine bedrijven die flink hebben ingeleverd. In 2005 heeft 79% van het kleinbedrijf winst behaald, tegenover 94% van het grootbedrijf.

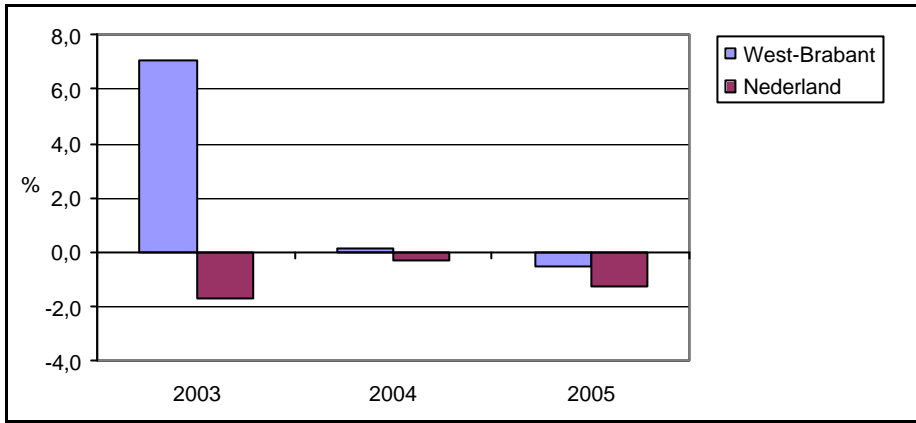
Rendement

De lagere winsten in 2005 missen hun uitwerking op het rendement niet. In 2005 heeft dan ook nog maar 64% van de chemiebedrijven in West-Brabant voldoende rendement behaald, tegenover 78% in 2004. Het landelijke cijfer (62%) is vergelijkbaar. De verschillen naar bedrijfsomvang zijn beperkt.

Werkgelegenheid

Het aantal banen in de chemische- en kunststofindustrie is in 2005 licht afgenomen (-0,5%). Landelijk is er zelfs sprake van een daling met 1,3%. Vooral de grote bedrijven (-2,0%) blijken een negatieve invloed te hebben op het werkgelegenheidsplaatje, terwijl de banenmotor in het kleinbedrijf (+5,8%) juist op volle draaide.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De chemische- en kunststofindustrie is weinig hoopvol gestemd over 2006. Bijna alle ERBO-indicatoren scoren minder gunstig dan voor 2005. Somber zijn vooral de verwachtingen met betrekking tot de export. Desalniettemin verwacht maar liefst 93% van de bedrijven in West-Brabant in 2006 winst te maken.

6. Metaalindustrie

Inleiding

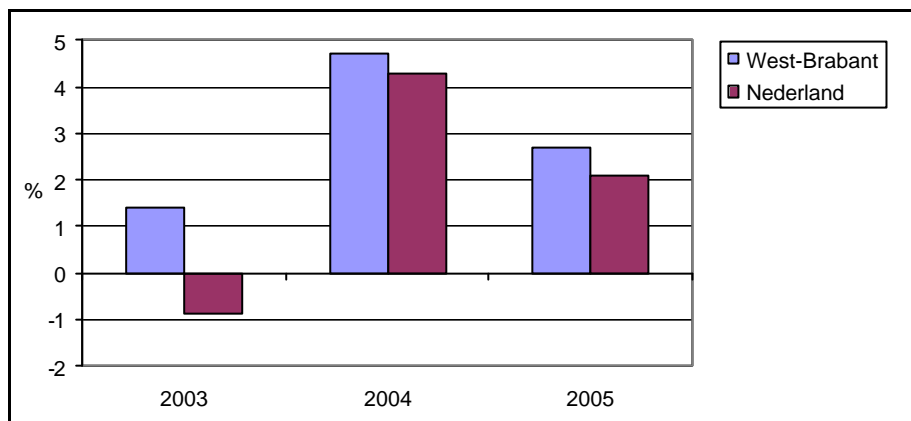
In de West-Brabantse metaalindustrie heeft een relatief gunstig jaar achter de rug, waarbij wel de kanttekening geplaatst moet worden dat de cijfers wat vertekend worden door de gestegen prijzen.

De ontwikkeling van de omzet- en exportvolume ziet er namelijk minder gunstig uit. Positief is dat voor het eerst in 3 jaar weer het aantal banen in de metaalindustrie is toegenomen.

Omzet

In 2005 steeg de omzet in de West-Brabantse metaalindustrie met 2,7%. De regio presteert hiermee iets beter dan het landelijk gemiddelde (+2,1%). Gecorrigeerd voor de fors gestegen afzetprijzen, blijkt dat het omzetvolume is gedaald met 0,3%. Het grootbedrijf (+3,8%) heeft in 2005 aanzienlijk beter gepresteerd dan het kleinbedrijf (+0,6%).

Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

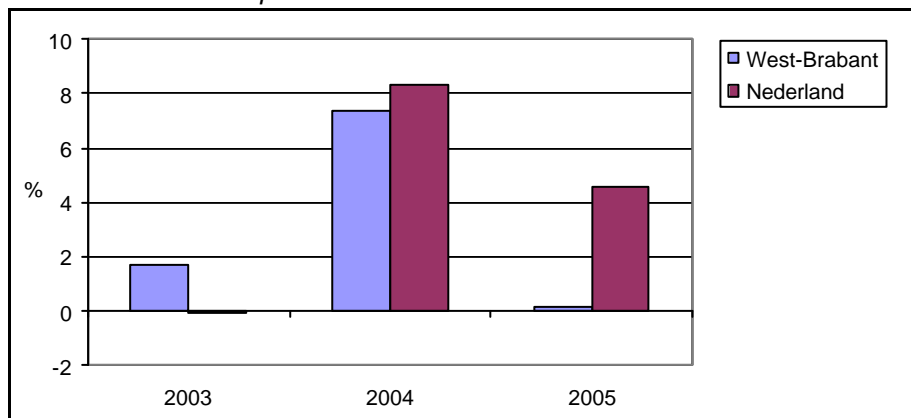

Export

De afzet van goederen in het buitenland is in 2005 gestagneerd met een marginale groei van 0,1%.

Ter vergelijking, landelijk nam de export met 4,6% toe. In West-Brabant daalde het exportvolume zelfs met 3,3%. Het West-Brabantse kleinbedrijf (+5,7%) heeft wel een goed exportjaar achter de rug, de prestaties van het grootbedrijf (-0,6%) stellen teleur. Tweevijfde van de omzet van de West-Brabantse metaalindustrie komt uit het buitenland.

Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

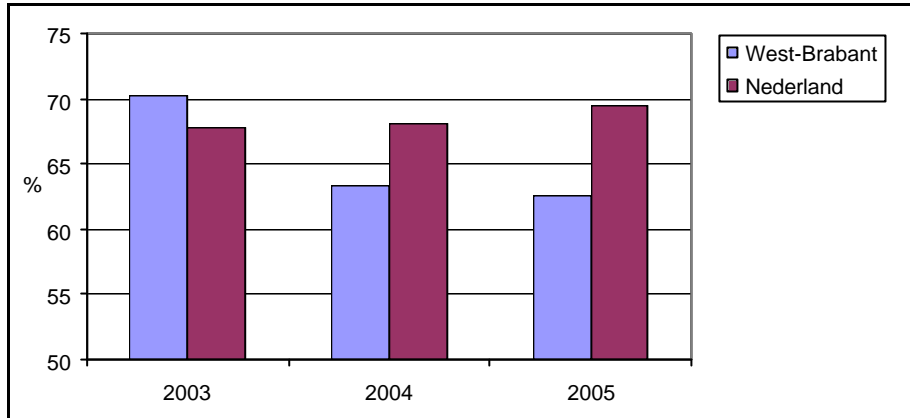
Investeringsen

Het aantal bedrijven dat geïnvesteerd heeft is in 2005 met 62% stabiel gebleven ten opzichte van

2004. De grotere bedrijven (97%) waren meer investeringsgezind dan hun kleinere collega's (60%).

Landelijke investeerde 69% van de metaalbedrijven.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel bedrijven dat 2005 met winst afsluit is met ruim 79% stabiel gebleven ten opzichte van 2004.

Op nationaal niveau is de winstpositie van metaalbedrijven het afgelopen jaar verbeterd van 80% naar

84%. Opmerkelijk is dat maar liefst 91% van de grote metaalbedrijven in West-Brabant winst behaalt, terwijl in het kleinbedrijf niet verder komt dan 77%.

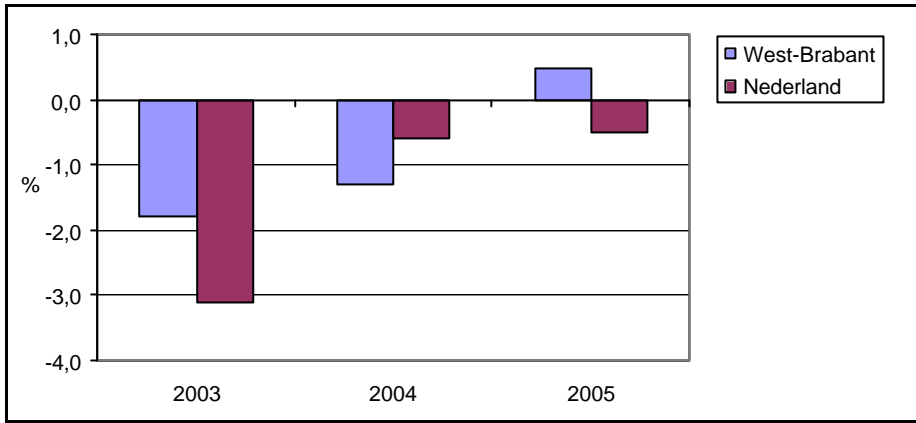
Rendement

Het aantal bedrijven dat positief is over het behaalde rendement is in 2005 met 56% vergelijkbaar met vorig jaar. Het grootbedrijf is positiever over het rendement (71%) dan het kleinbedrijf (54%). Landelijk beoordeelde 58% van de metaalbedrijven het rendement als voldoende.

Werkgelegenheid

In 2005 is het aantal banen in de West-Brabantse metaalindustrie met 0,5% toegenomen. Dit is een positieve omslag ten opzichte van 2004, toen de werkgelegenheid nog afnam met 1,3%. Vooral het kleinbedrijf trekt extra mensen aan in 2005 (+1,7%). Bij het grootbedrijf (-0,4%) gaan arbeidsplaatsen verloren. Landelijk daalde het aantal banen met 0,5%.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De verwachtingen voor 2006 zijn overwegend positief. Ruim 34% van de ondernemers verwacht in

2006 een omzetstijging te realiseren terwijl 38% denkt dat de export zal groeien. Daarmee hebben de ondernemers meer vertrouwen in de toekomst dan een jaar eerder. Een grote meerderheid (89%) van de bedrijven denkt volgend jaar winst te kunnen maken.

7. Bouwnijverheid

Inleiding

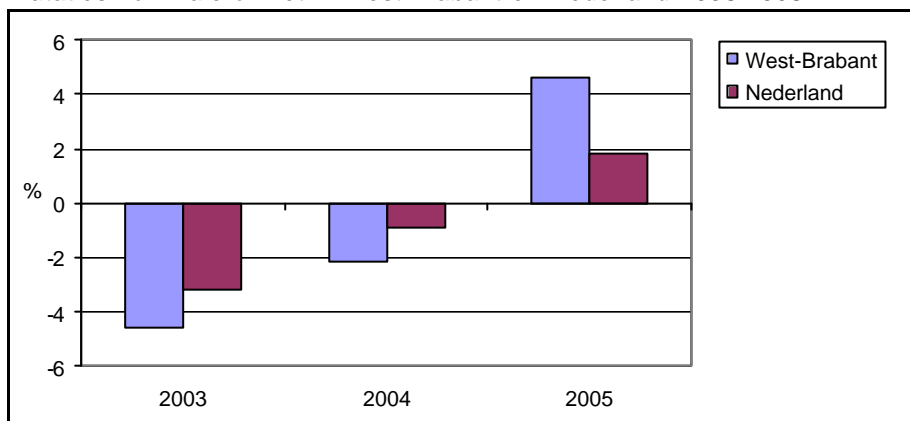
In de bouwnijverheid is in 2005 sprake van een duidelijke opleving na een economisch gezien moeilijke periode. De meeste indicatoren laten er een positieve ontwikkeling zien. Opmerkelijk is vooral de relatief sterke toename van de werkgelegenheid. Het is twijfelachtig of de bouw deze ontwikkeling ook naar 2006 kan doortrekken. De verwachtingen zijn weinig optimistisch.

Omzet

De omzetwaarde van de West-Brabantse bouwnijverheid is in 2005 met 4,6% toegenomen, terwijl in

2004 nog sprake was van een daling van 2,2%. De West-Brabantse bouw heeft een beter jaar achter de rug dan gemiddeld in Nederland (+1,8%). Zowel het West-Brabantse grootbedrijf (+4,5%) als het kleinbedrijf (+4,8%) boeken positieve resultaten. Gecorrigeerd voor de gestegen afzetprijzen is sprake van een volumegroei van 3,3%.

Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

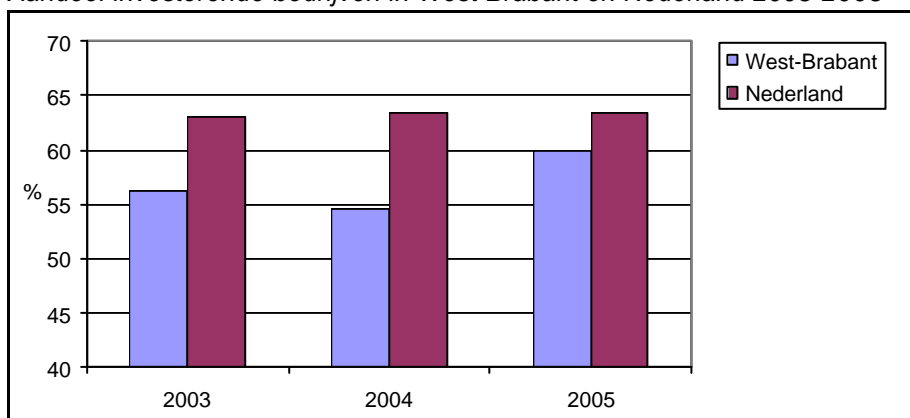

Investeringsen

Bijna 60% van de bouwbedrijven heeft in 2005 geïnvesteerd. Dit is vijf procentpunten meer dan een jaar eerder. Het investeringsniveau ligt echter nog steeds onder het landelijk gemiddelde van 63%.

Van de bedrijven in West-Brabant geeft één op de vijf aan minder te hebben geïnvesteerd, bijna één op de drie heeft dieper in de buidel getast.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel winstgevendende bedrijven in de bouw laat te wensen over. Ruim 78% van de bedrijven sluit 2005 met winst af, vier procentpunten minder dan in 2004. Op nationaal niveau is de winstgevendheid juist toegenomen, van 84% naar 86%. Met name de kleinere bouwbedrijven (71%) hebben moeite om zwarte cijfers te schrijven. Bij de grotere bouwbedrijven (86%) ziet de situatie er iets rooskleuriger uit.

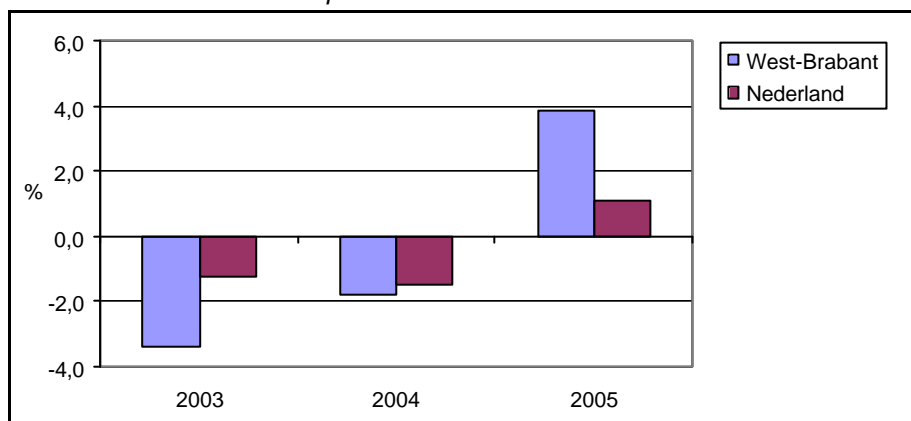
Rendement

Bedrijven zijn minder positief gestemd over het rendement op het eigen vermogen. In 2004 was hier nog 61% van de bouwbedrijven tevreden over, nu is dit nog maar 54%. Dit is duidelijk lager dan het landelijk gemiddelde van bijna 67%. De resultaten van het klein- en grootbedrijf ontlopen elkaar niet veel.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de West-Brabantse bouw is in 2005 met 3,9% toegenomen. Dit is zeer positief aangezien de bouw een aantal jaren van krimp achter de rug heeft. Met name het kleinbedrijf zorgt voor een sterke groei van de werkgelegenheid in de sector (+5,9), in het grootbedrijf loopt het aantal banen wederom terug (-0,3%).

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De bouwbedrijven in West-Brabant zijn vrij somber gestemd over 2006. Daarmee lijkt het herstel in 2005 van tijdelijke aard. Slechts 15% van de ondernemers verwacht een toename van de omzet, 10% gaat uit van een daling. Ook ten aanzien van de investeringen en de winstgevendheid zijn de verwachtingen voor 2006 minder gunstig dan voor 2005. Lichtpuntje is wel het optimisme over de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

8. Groothandel

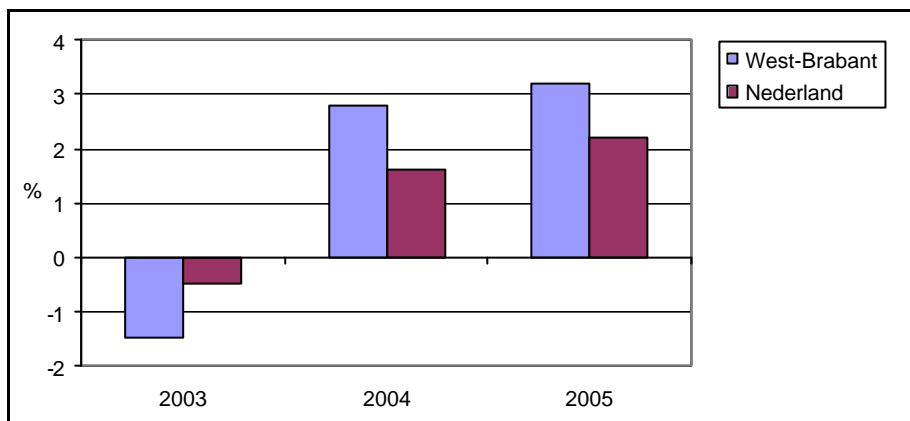
Inleiding

De groothandel zet de stijgende lijn van 2004 voort. Alle indicatoren wijzen op een positieve ontwikkeling. Gunstige is ook dat de toegenomen economische activiteit heeft ook geresulteerd in meer banen. De verwachtingen met betrekking tot 2006 zijn relatief gunstig.

Omzet

De omzet van de groothandel in West-Brabant is in 2005 toegenomen met 3,2%, tegen +2,8% in 2004. Hiermee heeft de regio een streepje voor op het landelijk gemiddelde (2,2%). Het is opvallend dat de omzetgroei volledig te danken is aan het kleinbedrijf (+5,8%), het grootbedrijf krijgt een omzetzak van 0,8% voor de kiezen. Gecorrigeerd voor de - lichte - prijsstijging in de sector komt de volumegroei uit op 3,0%.

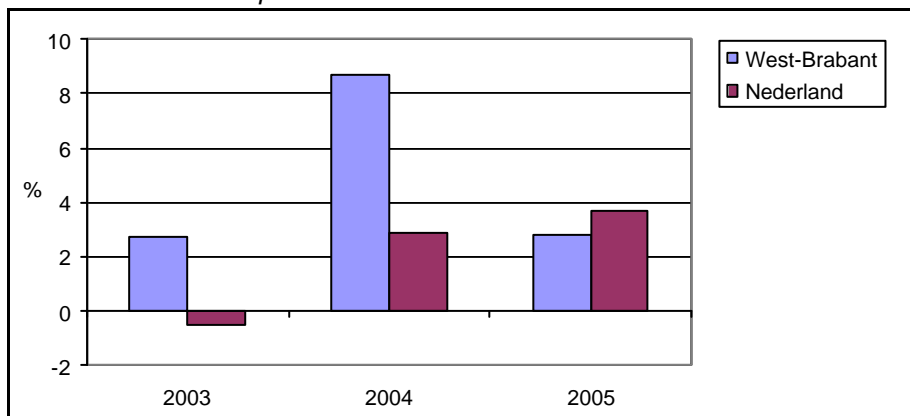
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Export

Bijna eenderde van de totale omzet genereert de West-Brabantse groothandel in het buitenland. De exportwaarde is opnieuw gestegen. De groei van 2,8% is echter niet zo hoog als in 2004, toen een groei van 8,7% op het scorebord prijkte. West-Brabant zit dit jaar wat betreft de nominale exportgroei onder het landelijk gemiddelde (+3,7%). De waargenomen exportgroei is volledig gerealiseerd door het grootbedrijf (+9,9%), het kleinbedrijf doet een stapje terug (-0,3%). Wanneer er rekening wordt gehouden met gedaalde afzetprijzen in het buitenland, komt de volumegroei in 2005 uit op 4,8%.

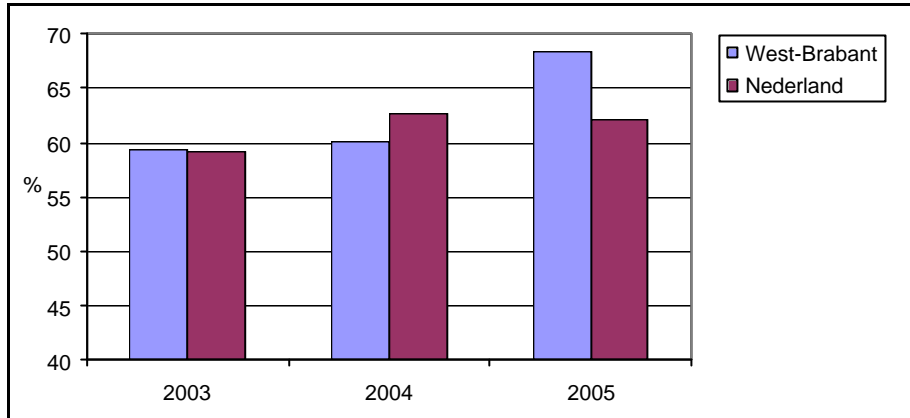
Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investerings

De investeringsbereidheid van de West-Brabantse groothandel is toegenomen van 60% in 2004 naar 68% in 2005. Landelijk heeft 62% van de groothandelsondernemingen uitbreidings- en/of vervangingsinvesteringen gedaan.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel ondernemers in de groothandel met winst is gestegen van 84% in 2004 tot 91% in 2005.

Dit betekent dat de positieve trend wordt doorgezet. West-Brabant komt goed uit de bus ten opzichte van het landelijk gemiddelde (85%). De verschillen naar bedrijfsgrootte zijn niet groot.

Rendement

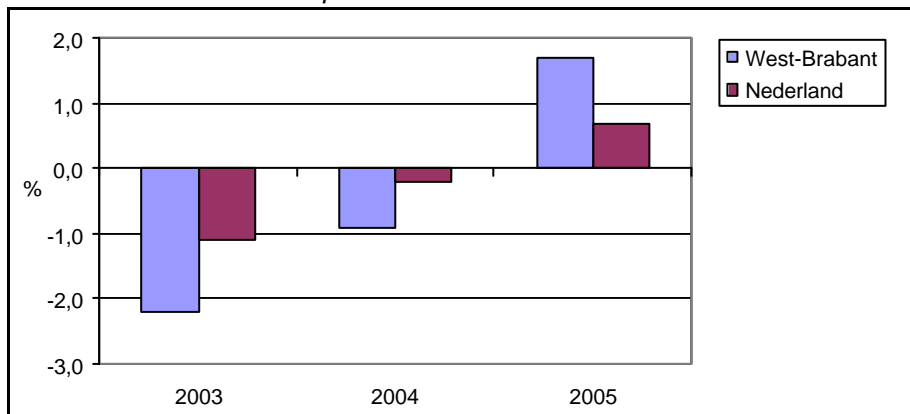
Ondanks het hoge aandeel bedrijven met winst, zijn de ondernemers in de groothandel minder tevreden over het behaalde rendement. Het aandeel bedrijven dat het rendement voldoende vindt blijft steken op 59%, een daling van drie procentpunten ten opzichte van 2004. Landelijk zijn meer ondernemers tevreden: 64%.

Werkgelegenheid

Na een aantal jaren van banenverlies is de werkgelegenheid in 2005 weer toegenomen en wel met

1,7%. Landelijk groeide de werkgelegenheid in de groothandel minder hard (+0,7%). Vooral bij het grootbedrijf (+2,4%) is sprake van een groei van het aantal banen, echter ook het kleinbedrijf (+1,4%) breidt uit.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De groothandel verwacht over het algemeen dat 2006 een behoorlijk jaar wordt. Maar liefst 46% van de ondernemers voorziet een stijging van de omzet, 37% verwacht een toename van de export en bijna 17% denkt dat de werkgelegenheid zal aantrekken. Ook de winstverwachting is gunstig; 94% denkt 2006 met winst af te sluiten.

9. Detailhandel food

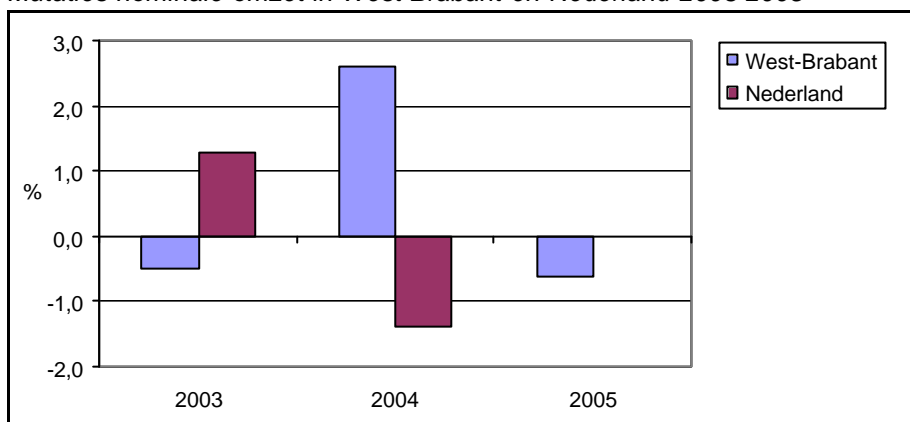
Inleiding

De prijzenoorlog in de detailhandel (vooral in de supermarktbranche) is nog altijd niet voorbij. Het resultaat zijn kleinere marges, minder winst en een lager rendement doordat er forse bezuinigingen worden doorgevoerd. Als gevolg hiervan wordt er minder geïnvesteerd en verdwijnen er banen.

Omzet

Over 2005 is er sprake van een omzetzak van 0,6% in de West-Brabantse detailhandel food, een duidelijke verslechtering ten opzichte van 2004 (+2,6%). Op nationaal niveau is de omzet stabiel gebleven. Na correctie voor dalende afzetprijzen is er in West-Brabant sprake van een marginale volumegroei (+0,1%).

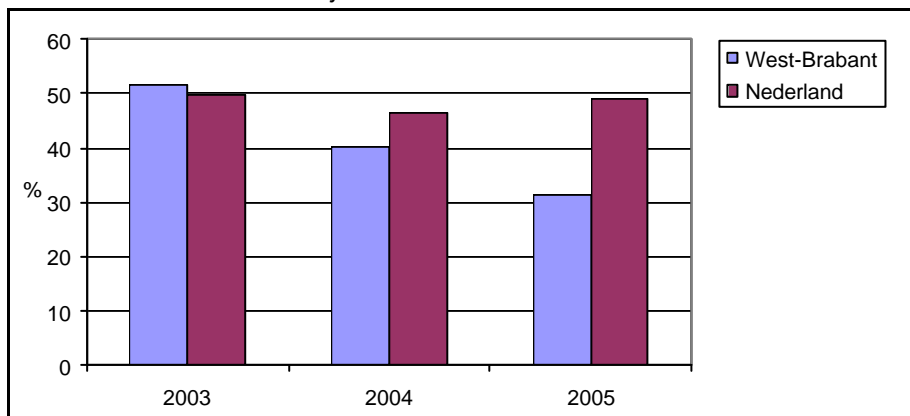
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investerings

De foodbranche heeft in 2005 de hand op de knip gehouden. Investerings worden uitgesteld om de prijzen laag te houden. Terwijl in 2004 nog ruim 40% van de bedrijven investeerde, investeerde in 2005 nog maar 31% van de winkeliers. De landelijke investeringsbereidheid lag beduidend hoger (49%).

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

De prijsdaling heeft tot gevolg dat de marges en daarmee de winsten en rendementen onverminderd onder druk staan. Het aantal winstgevende bedrijven is hierdoor verder gedaald naar 72%. Ter vergelijking, in 2004 was dat 82%, in 2003 zelfs 91%. De West-Brabantse detailhandel food scoort onder het landelijk gemiddelde (83%).

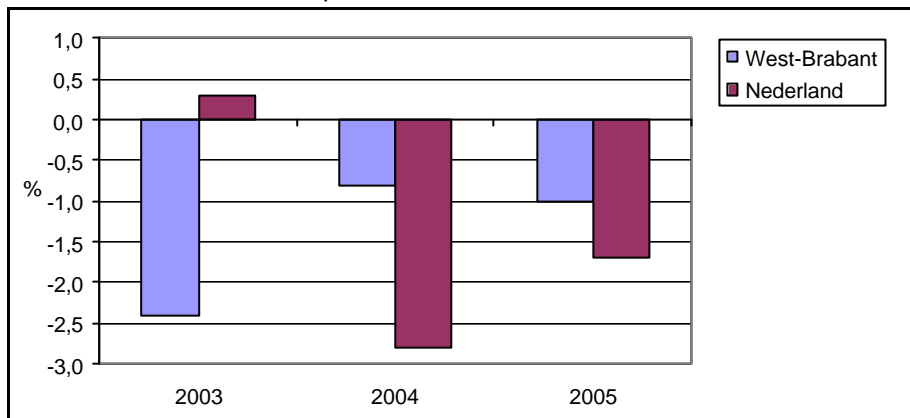
Rendement

Ondernemers in de foodbranche zijn in afnemende mate tevreden over het rendement op het eigen vermogen. Terwijl 2004 nog 62% van de winkeliers tevreden was over het rendement, geeft in 2005 nog maar 53% van de bedrijven het predikaat 'voldoende' aan het rendement. Dit komt overigens wel overeen met het landelijke beeld (55%).

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de foodbranche is in 2005 met een daling van 1,0% opnieuw afgenomen. Ook in vorige jaren liep het aantal banen terug; in 2003 met 2,4% en in 2004 met 0,8%. Op landelijk niveau nam de werkgelegenheid in 2005 nog sterker af (-1,7%).

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De verwachtingen van de West-Brabantse detailhandel food voor 2006 zijn relatief somber. Alle onderscheiden ERBO-indicatoren laten een verslechtering zien ten opzichte van de verwachtingen voor 2005. Zorgwekkend is vooral de verdere daling van de investeringsbereidheid. Ook ten aanzien van de werkgelegenheidsontwikkeling zijn er geen tekenen van herstel.

10. Detailhandel non-food (incl. auto's en motoren)

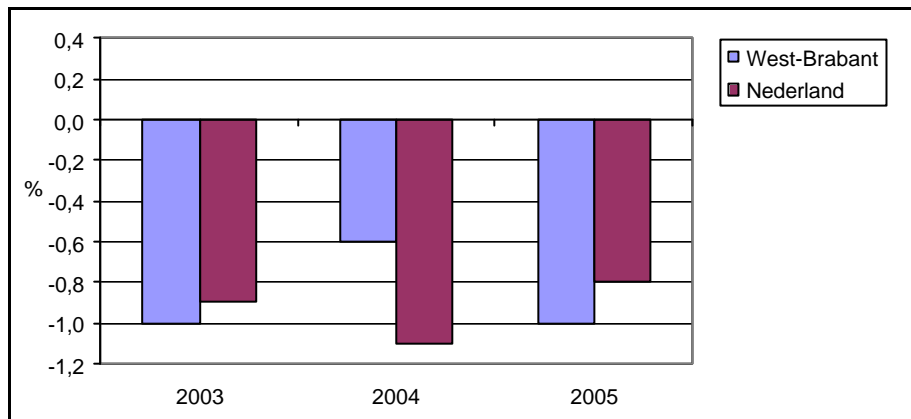
Inleiding

De omzet van de detailhandel non-food staat nog steeds onder druk door het lage consumentenvertrouwen. Vooral de aankoop van duurzame consumptiegoederen worden veelal uitgesteld. De felle concurrentie en de stagnerende consumptieve bestedingen hebben ertoe geleid dat de non-food branche het omzetniveau in 2005 wederom heeft zien dalen. Verontrustend is ook de sterke krimp van het personeelsbestand.

Omzet

De nominale omzet in de West-Brabantse detailhandel non-food is in 2005 gedaald met 1,0%. Dit is het derde opeenvolgende jaar van omzetzakking, na 2003 (-1,0%) en 2004 (-0,6%). Gecorrigeerd voor de dalende afzetprijzen komt de daling van het omzetvolume uit op 0,6%. Opmerkelijk is dat het grootbedrijf wél omzetgroei heeft geboekt (+3,5%). Dit is echter niet voldoende om de omzetzakking van het kleinbedrijf (-1,5%) te compenseren. Landelijk laat de branche een vergelijkbaar beeld zien (-0,8%).

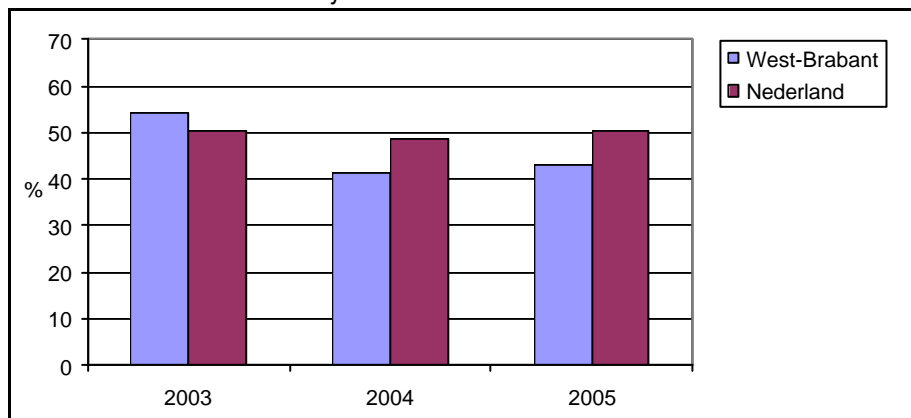
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investerings

De investeringsbereidheid van de non-food branche blijft op een laag pitje. Het aantal bedrijven dat geïnvesteerd heeft in 2005 is licht gestegen van 41% naar 43%. Landelijk ligt het investeringsniveau hoger (50%). Ruim 42% van de ondernemers geeft aan minder te hebben geïnvesteerd, slechts 26% rapporteert een toename van de investeringen.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Bijna 80% van de West-Brabantse bedrijven sluit 2005 af met winst, tegen 83% in 2004. Het landelijk aandeel winstgevendende bedrijven ligt een fractie lager (78%). Het grootbedrijf heeft meer moeite om in de plus te komen dan het kleinbedrijf.

Rendement

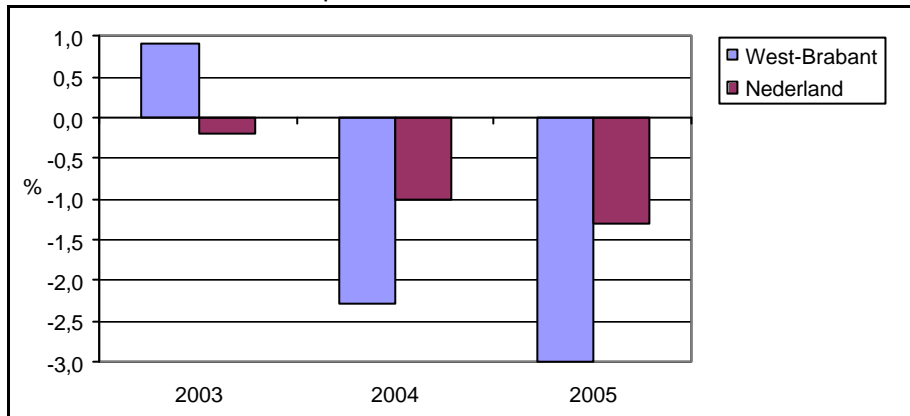
Opvallend is dat de winkeliers beduidend positiever zijn over de behaalde rendementen dan vorig jaar.

In 2005 vindt 61% het rendement voldoende, in 2004 was dat maar 49%. Landelijk zijn de winkeliers minder positief. Het aandeel bedrijven in heel Nederland dat tevreden is met het rendement ligt fors lager (50%).

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de West-Brabantse detailhandel non-food is in 2005 wederom gedaald. Na een daling van 2,3% in 2004, komt de krimp in 2005 uit op 3,0%. Zowel het groot- als het kleinbedrijf zitten in de min. Landelijk (-1,3%) nam de werkgelegenheid iets minder snel af dan in West-Brabant.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De verwachtingen van de detaillisten in de non-food branche met betrekking tot 2006 zijn relatief onzeker. Deze onzekerheid geldt vooral voor de omzetontwikkeling. Circa 23% van de ondernemers verwacht een groei van de omzet in 2006, 10% een daling. Voor 2005 was dit respectievelijk 27% en

18%. Ronduit somber zijn de ondernemers over de ontwikkeling van de investeringen en de werkgelegenheid. Toch verwacht 85% van de bedrijven in 2006 winstgevend te zijn.

11. Dienstverlening

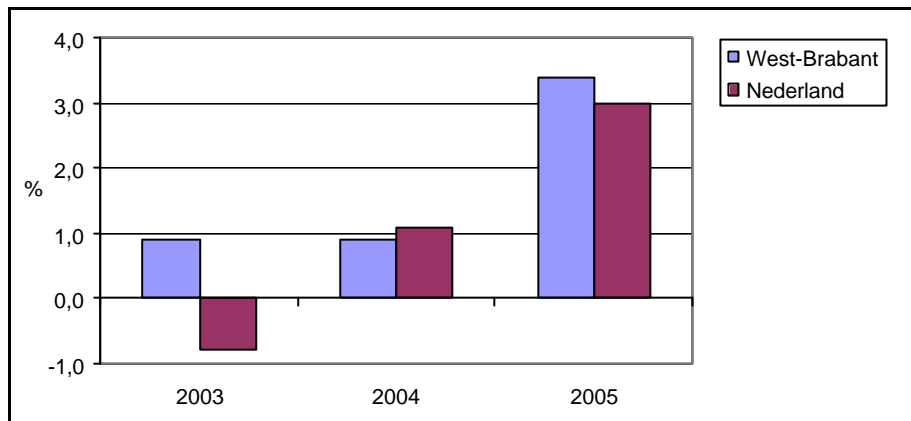
Inleiding

De resultaten van de dienstensector laten in 2005 een duidelijke verbetering zien ten opzichte van de voorgaande jaren. Daarmee krijgt de sector weer wat van haar oude elan terug. Zowel de omzet als de export laten in 2005 een substantiële groei zien. Helaas hebben de verbeterde marktomstandigheden niet geleid tot een noemenswaardige groei van de werkgelegenheid. De verwachtingen zijn dit aangaande wel relatief gunstig.

Omzet

In 2005 is de omzet van de West-Brabantse dienstensector met 3,4% gestegen. Een duidelijke verbetering ten opzichte van de groei in 2004 (+0,9%). De regio blijft daarmee voor op de landelijke ontwikkeling (+3,0%). Opmerkelijk is dat de omzetgroei volledig te danken is aan het kleinbedrijf (+4,8%). Het grootbedrijf (-1,1%) wordt geconfronteerd met een omzetzakking. Gecorrigeerd voor stijgende afzetprijzen bedraagt de omzetgroei 2,4%.

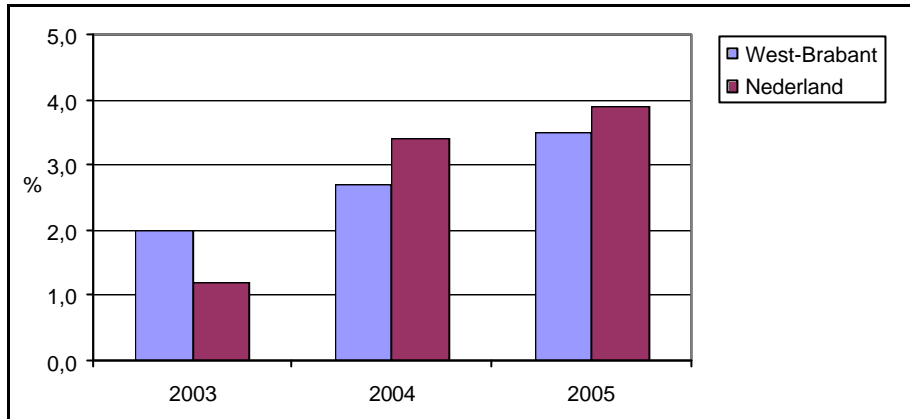
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Export

De West-Brabantse dienstensector is vooral georiënteerd op de Nederlandse markt. Maar 11% van de omzet is afkomstig uit het buitenland (landelijk: 16%). De exportwaarde is in 2005 met 3,4% toegenomen, iets hoger dan in 2004 (+2,7%) maar wel iets onder de landelijke groeivoet (+3,9%). De toename van de export is met name toe te schrijven aan het kleinbedrijf (+7,0%), het grootbedrijf (-4,2%) schrijft negatieve cijfers. Wanneer rekening wordt gehouden met prijsontwikkelingen, bedraagt de groei van het exportvolume 2,9%.

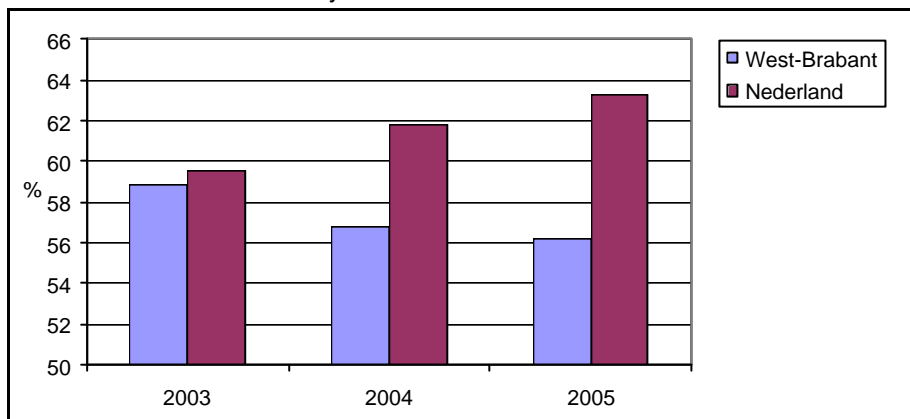
Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investerings

De investeringsbereidheid van de dienstverlenende bedrijven in West-Brabant is stabiel gebleven rond de 56%. Er bestaat nog steeds een gat ten opzichte van de landelijke dienstverleners (63%). In West-Brabant meldt 31% van de ondernemers een afname van de investeringsbestedingen en 39% een toename.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Het aandeel winstgevende dienstverleners is in West-Brabant in 2005 met twee procentpunten gestegen tot 87%. Landelijk daalde dit aandeel licht tot 84%. Het kleinbedrijf (87%) komt beter uit de bus dan het grootbedrijf (83%).

Rendement

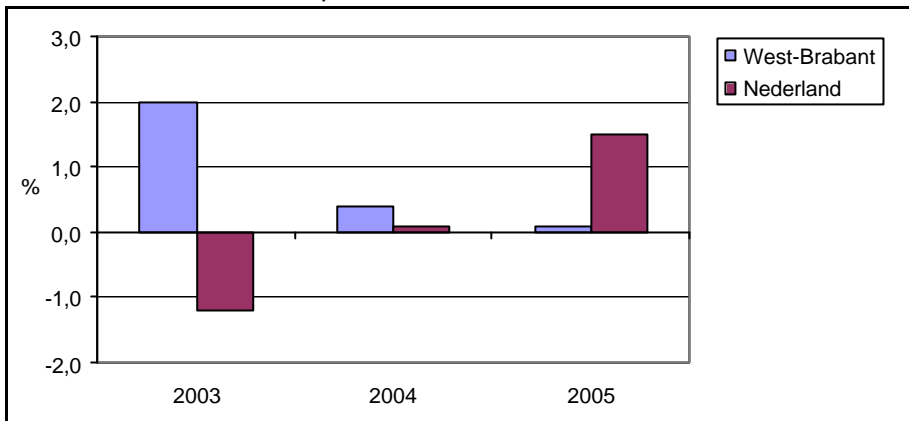
In 2005 zijn de dienstverleners beter te spreken over het behaalde rendement dan een jaar eerder.

Terwijl in 2004 nog 61% van de ondernemers tevreden was, vindt in 2005 65% het rendement voldoende. Hiermee scoort West-Brabant iets beter dan het landelijk gemiddelde (63%). Het verschil naar bedrijfsgrootte bedraagt twee procentpunten in het voordeel van het kleinbedrijf.

Werkgelegenheid

De banenmotor in de West-Brabantse dienstensector stagneert in 2005 (+0,1%). In 2004 (+0,4%) lag de groei een tikkeltje hoger. Ook heeft West-Brabant een achterstand ten opzichte van het nationaal niveau (+1,5%). De stagnatie is volledig toe te schrijven aan het grootbedrijf waar 3,3% van de banen verloren ging. Het kleinbedrijf zag het personeelsbestand met 1,3% groeien.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De verwachtingen van de dienstverlenende bedrijven voor volgend jaar zijn redelijk positief. Voor de omzet wordt geen verdere groeiversnelling verwacht, maar vooral ten aanzien van de export en de investeringen overheerst het positieve gevoel. Ook lijkt het erop dat de banenmachine van de dienstensector in 2006 weer op stoom komt.

12. Vervoer

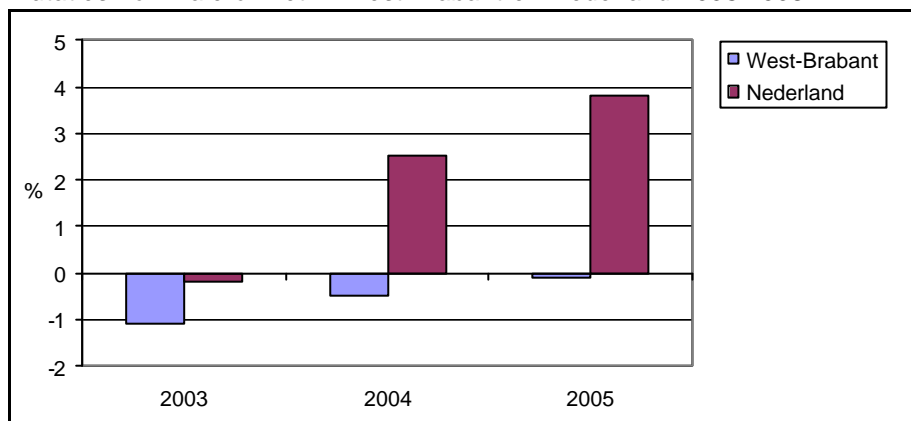
Inleiding

De West-Brabantse vervoersbranche kampt met moeilijke marktomstandigheden. Dit is niet alleen een gevolg van de ongunstige conjunctuur, maar ook van de sterke concurrentie en de forse prijsstijgingen (met name van brandstof). Opvallend is wel dat de branche op landelijk niveau vrij goed draait. In West-Brabant laten vooral de prestatie van de grotere bedrijven te wensen over.

Omzet

De West-Brabantse vervoerssector is er in 2005 wederom niet in geslaagd om de omzet op een hoger niveau te tillen. Na -1,1% in 2003, -0,5% in 2004 staat de teller in 2005 op -0,1%. Daarmee wijkt de sector sterk af van de landelijke beeld waar de omzet juist sterk in de lift zit (+3,8%). De negatieve groeicijfers worden vooral veroorzaakt door het grootbedrijf (-4,5%). De ontwikkeling bij het kleinbedrijf (+2,5%) ziet er een stuk zonniger uit. Na correctie voor prijsontwikkelingen is er sprake van een volumedaling met 0,4%.

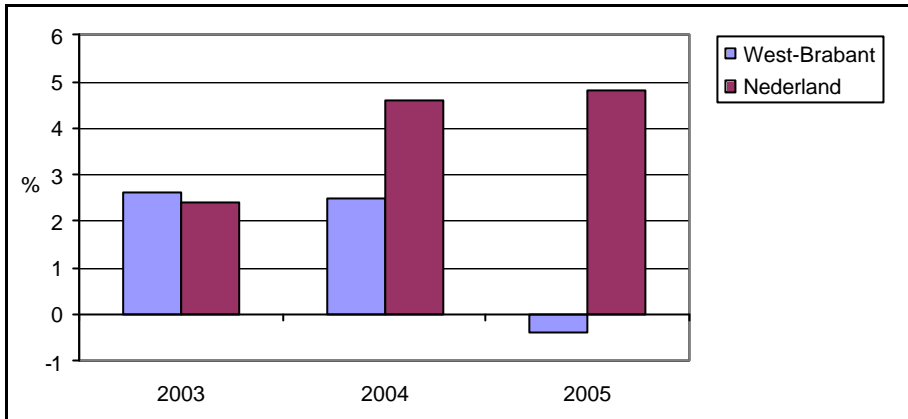
Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Export

Bedrijven in de vervoerbranche hebben in 2005 geen goede zaken gedaan in het buitenland. De totale exportwaarde daalt met 0,4%. Landelijk groei de export juist als een speer (+4,8%). Ook hier geldt dat het kleinbedrijf (+5,5%) goed presteert en het grootbedrijf (-6,1%) een flinke veer laat. Het exportvolume nam in 2005 met 0,5% af. Van alle West-Brabantse vervoerders haalt 23% een deel van de omzet uit het buitenland. Deze export is echter maar goed voor 11% van de totale omzet (landelijk: 30%).

Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

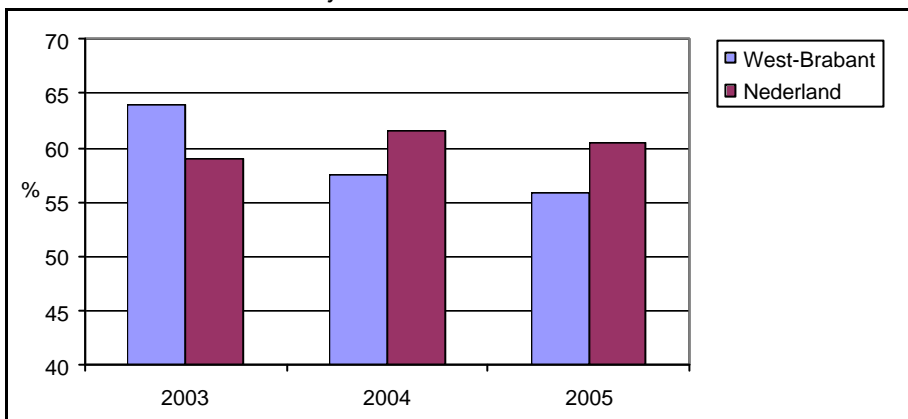

Investeringsen

Het aandeel investerende bedrijven in West-Brabant is licht gedaald, van 58% in 2004 naar 56% in

2005. Landelijk heeft ruim 60% van de vervoerders investeringen gepleegd. Ongeveer 34% van de vervoersbedrijven meldt een toename van de investeringen, 28% een afname.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Ondanks de magere omzet- en exportprestaties sluit 84% van de vervoersbedrijven 2005 af met winst.

Dit is vergelijkbaar met het resultaat van vorig jaar. Het landelijk gemiddelde is met vier procentpunten gestegen tot ruim 82%. Het kleinbedrijf (86%) steekt gunstig af bij het grootbedrijf (69%).

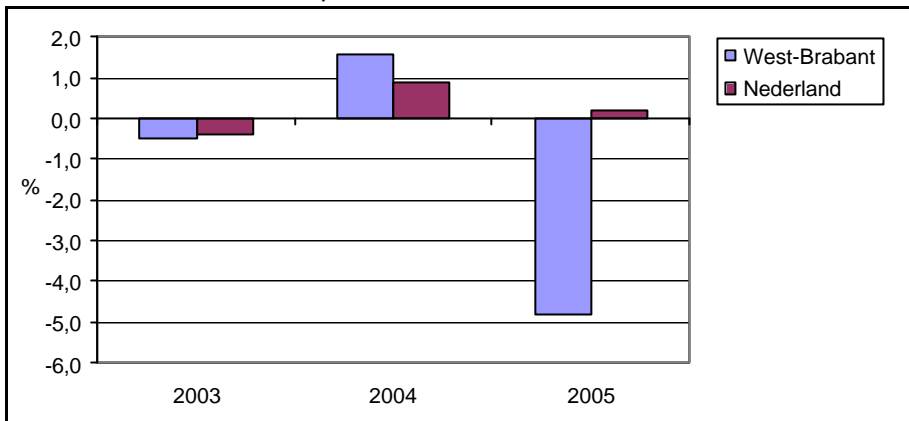
Rendement

De rendementen in de vervoerbranche staan onder druk. Het aandeel vervoerders dat in 2005 tevreden is over het rendement is ten opzichte van 2004 gedaald met vijf procentpunten en komt daarmee op 59%. Landelijk steeg het aandeel tevreden bedrijven van 58% naar 61%.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de West-Brabantse vervoerssector heeft in 2005 een flinke terugslag gehad. Waar in 2004 nog een groei van het aantal banen met 1,6% werd gerapporteerd, is er in 2005 sprake van een grote uitstoot van arbeidsplaatsen (-4,8%). Vooral het grootbedrijf heeft fors in het personeelsbestand gesneden (-10,6%). Bij het kleinbedrijf blijft de schade beperkt (-0,8%). Landelijk is de werkgelegenheid licht toegenomen (+0,2%).

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De vervoerssector in West-Brabant is wat terughoudend over 2006. Bijna 26% van de bedrijven gaat uit van een omzetgroei, voor 2005 was dat nog 31%. Ook de verwachtingen ten aanzien van de winstgevendheid zijn iets verslechterd. Gunstiger gestemd zijn de ondernemers over de werkgelegenheidsontwikkeling.

13. Zakelijke dienstverlening

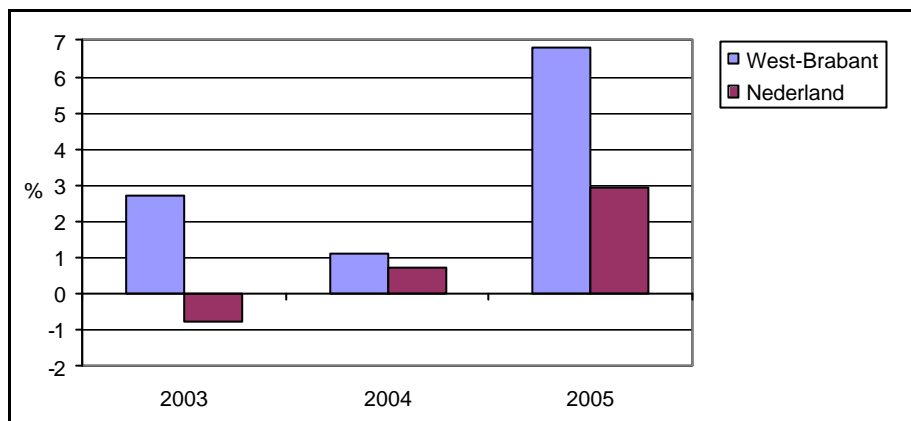
Inleiding

De zakelijke dienstverlening in West-Brabant heeft een sterk jaar doorgemaakt. Alle indicatoren wijzen op een positieve ontwikkeling. Gunstig in dit kader is vooral het toegenomen banenscheppende vermogen. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde scoort West-Brabant bovengemiddeld.

Omzet

In 2005 is sprake van een flinke omzetgroei van 6,8%. Dit betekent een duidelijke verbetering ten opzichte van 2004 (+1,1%) en ook een voorsprong op de landelijke score (+2,9%). Met name het grootbedrijf (+8,7%) heeft goede resultaten geboekt, echter ook het kleinbedrijf heeft een goed jaar achter de rug (+6,5%). Gecorrigeerd voor een stijging van de afzetprijzen resteert er voor West-Brabant een reële groei van 5,4%.

Mutaties nominale omzet in West-Brabant en Nederland 2003-2005

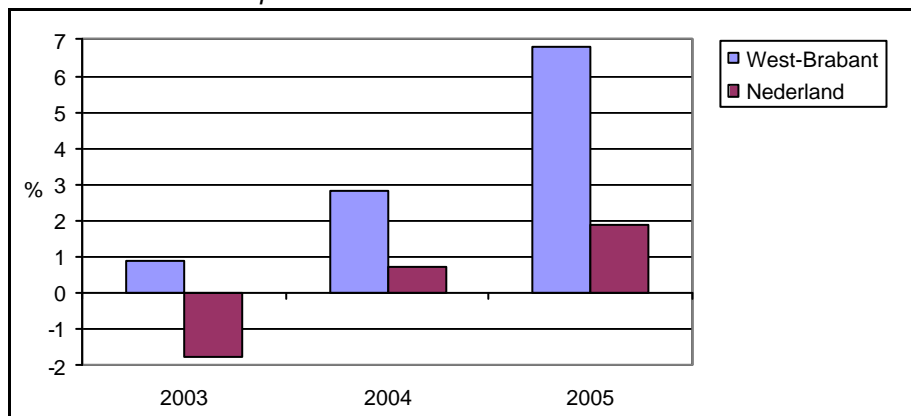

Export

Met een exportaandeel van 7% in de totale omzet speelt de buitenlandse handel een relatief beperkte rol. Desalniettemin heeft de West-Brabantse zakelijke dienstverlening in 2005 de export op een duidelijk hoger niveau kunnen tillen. De nominale export groeit met 6,8%, in volumetermen met 5,5%.

De regio presteert hiermee aanzienlijk beter dan het landelijk gemiddelde (nominaal: +1,9%). Met name het kleinbedrijf heeft meer in het buitenland afgezet (+7,2%), het grootbedrijf stelt teleur (-0,6%).

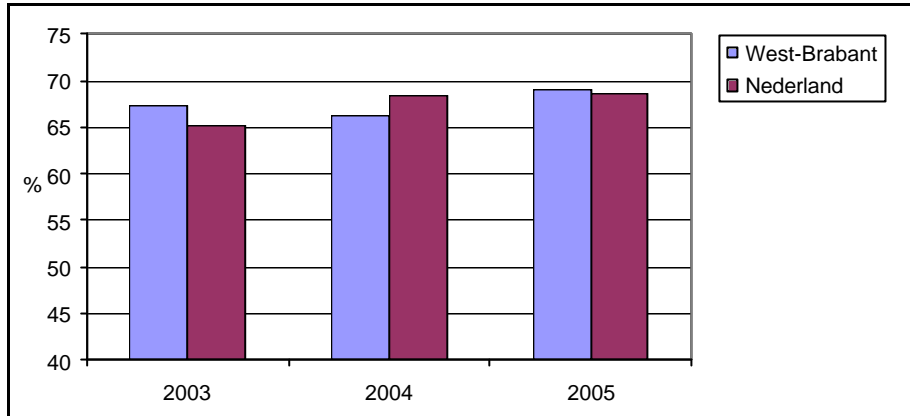
Mutaties nominale export in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Investeringsen

Het aandeel investerende bedrijven is gestegen van 66% naar 69%. Dit aandeel is in lijn met het landelijke beeld (68%). Maar liefst 45% van de bedrijven meldt een toename van de investeringen, slechts 28% heeft minder uitgegeven.

Aandeel investerende bedrijven in West-Brabant en Nederland 2003-2005

Winst

Bijna 87% van de bedrijven denkt 2005 met winst te kunnen afsluiten. Dit is een stijging ten opzichte van 2004 (83%) en vergelijkbaar met het landelijke beeld (86%). Het grootbedrijf heeft qua winstgevendheid een voorsprong op het kleinbedrijf (92% versus 86%).

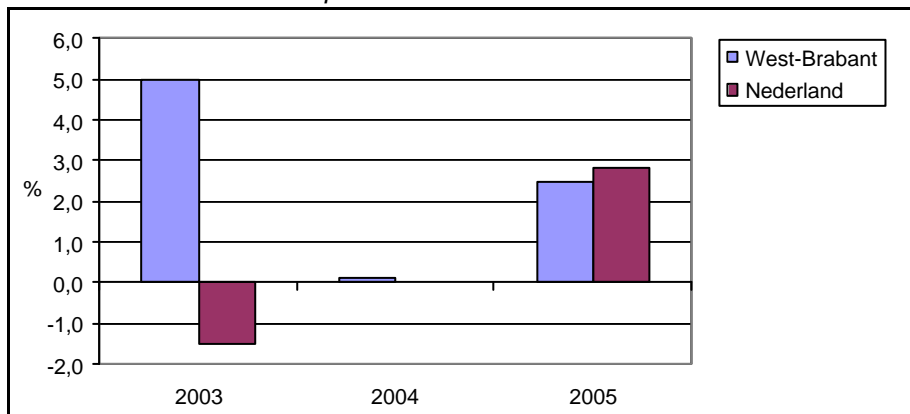
Rendement

De omzetgroei en de toename van het aantal winstgevende bedrijven hebben een positief effect op de rendementsbeoordeling. Van alle bedrijven in de zakelijke dienstverlening geeft 66% aan het rendement voldoende te vinden. Dit betekent een toename van negen procentpunten ten opzichte van 2004. Landelijk ligt het aandeel op een vergelijkbaar niveau.

Werkgelegenheid

De zakelijke dienstverlening profileert zich weer als de banenmotor van 2005; er is sprake van een toename van het aantal banen met 2,5%. Op nationaal niveau was de groei zelfs nog iets hoger (+2,8%). De groei van het aantal banen in de zakelijke dienstverlening kan vooral op het conto geschreven worden van het grootbedrijf (+5,0%). Het kleinbedrijf (+1,8%) realiseert een meer bescheiden groei.

Mutaties aantal werkzame personen in West-Brabant en Nederland 2003-2005

2006

De verwachtingen voor 2006 zijn relatief hoog gespannen. Ruim 37% van de bedrijven gaat uit van omzetgroei, bijna 40% voorziet een toename van de export en 92% rekent erop 2006 met winst te zullen afsluiten. Gunstig zijn ook de verwachtingen ten aanzien van de werkgelegenheid. Bijna een kwart van de ondernemers denkt meer personeel in dienst te nemen.

Bijlage

Kencijfers per sector en bedrijfstak voor West-Brabant

	Index omzet 2004/2005	Aandeel exporterende bedrijven	Exportvolume in % van totale bedrijfstak	Index export 2004/2005	Aandeel winstgevende bedrijven	Aandeel bedrijven met beoordeling rendement 'voldoende'	Aandeel investerende bedrijven	Index werkzame personen 2004/2005
LANDBOUW EN VISSERIJ	100,3	31,6	9,8	100,5	79,9	52,4	70,9	95,9
INDUSTRIE	103,3	43,1	49,5	104,4	80,5	58,1	65,2	99,6
Voedings- en genotmiddelen industrie	101,0	22,6	60,8	105,2	85,1	69,7	64,3	98,5
Textiel- en lederindustrie	103,4	63,4	49,4	108,2	85,4	61,0	70,7	98,4
Hout- en bouwmaterialenindustrie	100,1	29,1	3,9	124,0	75,9	59,0	62,6	100,4
Papier- en grafische industrie	102,3	27,7	35,1	114,9	77,2	45,5	60,7	99,5
Chemische en kunststofindustrie	102,8	85,2	54,6	102,9	82,5	63,5	76,5	99,5
Metaalindustrie	102,7	46,1	40,3	100,1	78,6	55,7	62,6	100,5
Overige industrie	100,7	43,9	26,3	110,9	86,7	60,9	73,0	97,9
BOUWNIJVERHEID	104,6	4,3	4,3	105,4	78,2	54,2	59,9	103,9
GROOTHANDEL	103,2	43,5	32,6	102,8	91,4	59,1	68,5	101,7
DETAILHANDEL	99,0	x	x	x	78,4	59,8	41,1	97,4
Detailhandel food	99,4	x	x	x	72,2	53,5	31,2	99,0
Detailhandel non-food	99,0	x	x	x	79,6	61,0	43,1	97,0
DIENSTVERLENING	103,4	11,4	8,0	103,5	86,7	65,2	56,2	100,1
Horeca	99,6	x	x	x	90,3	67,0	38,5	100,8
Vervoer	99,9	22,9	11,2	99,6	84,4	58,6	55,9	95,2
Zakelijke diensten	106,8	17,5	7,3	106,8	86,8	65,9	69,1	102,5
Makelaardij, exploitatie onroerend goed	107,8	x	x	x	79,5	66,5	54,0	113,5
Overige dienstverlening	98,9	x	x	x	85,4	67,1	47,3	100,3
TOTAAL BEDRIJFSLEVEN	102,9	17,9	28,7	103,8	83,7	60,5	56,6	100,2